

Yttrande

Datum
2016-10-03

Dnr
2498-2016
Ert Dnr
Fi2016/02568/K

Mottagare
Finansdepartementet

Handläggare
Lennart Sorby
Avd för havs- och vattenförvaltning
lennart.sorby@havochvatten.se

Direkt
010-698 60 13

103 33 Stockholm

Yttrande över Regional indelning – tre nya län (SOU 2016:48)

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Havs- och vattenmyndigheten har tagit del av Indelningskommitténs delbetänkande Regional indelning – tre nya län (SOU 2016:48).

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker Indelningskommitténs generella förslag med att Sverige indelas i ett antal färre län (förslaget noterar sex län). Delbetänkandet är emellertid inte fullständigt i alla delar, och redovisar bara den nya indelningen för tre län.

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker inte utredningens förslag att vattenmyndigheten överförs till den nya länsstyrelsen, utan myndigheten föreslår en annan förvaltningsmodell för det tvärssektoriella arbetet inom vattenförvaltningen. Vi utvecklar detta resonemang nedan.

Indelningskommitténs förslag är att i princip alla beslutsmandat ska följa de nya länsgränserna. Ett av länsstyrelsernas ansvarsområde avser vattenförvaltningen. Sverige har indelats i fem vattendistrikt baserat på havsbassänger och tillrinnande vattendrags avrinningsområden, d.v.s. en naturgeografisk indelning, till skillnad från den administrativa indelningen län.

För varje vattendistrikt har det utsetts en Vattenmyndighet (en länsstyrelse), med beslutsfunktion (vattendelegation) och kansli: Bottenvikens vattendistrikt vid Länsstyrelsen i Norrbottens län, Bottenhavets vattendistrikt vid Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Norra östersjöns vattendistrikt vid Länsstyrelsen i Västmanlands län, Södra Östersjöns vattendistrikt vid Länsstyrelsen i Kalmar län, Västerhavets vattendistrikt vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Flera av de praktiska uppgifterna inom vattenförvaltningen genomförs på samtliga länsstyrelser.

Samhället är historiskt till stora delar uppbyggt utifrån vattenresurser, vattenvägar och vattnets ekosystemtjänster som utgör ett grundläggande värde och nyttjanderesurs för de flesta sektorer. Vattenresurshanteringen är i dagens moderna Sverige ännu viktigare, och känsligare, för att skapa ett

hållbart nyttjande och uthållig tillväxt, då befolkningstillväxt och ökad ekonomisk aktivitet kan utmana kvantitet och kvalitet. Redan idag uppnår inte Sverige de miljö kvalitetsnormer som är lagstiftade i miljöbalken och definierade i EU:s ramdirektiv för vatten.

Havs- och vattenmiljön följer inte administrativa gränser, utan utgör en kombination av lokala förutsättningar och ekosystem som hänger ihop från avrinningsområdets källor till havet. Det innebär också att vattenresurserna, vattenmiljö kvaliteten och ekosystemtjänsterna behöver förvaltas i ett sammanhang för att utgöra en hållbar resurs för samhällets och sektorernas användning, inom en balanserad ram.

Perspektivet åskådliggörs i FN:s hållbarhetsmål, och utgör en grund för utvecklingen av en grön/biobaserad ekonomi, EU 2020 målen och den maritima strategin. I ett EU-perspektiv ska de hållbara vattenmålen omsättas genom ramdirektivet för vatten, direktivet med en marin strategi och havsplaneringsdirektivet. Vattenresursfrågorna är tvärsektoriella och bidrar i samhällsutvecklingen, t.ex. för jordbruk, skogsbruk, energi, vattenförsörjning, fiske, vattenbruk, tillverkningsindustri, m.m.

Planeringen och förvaltningen för havs- och vattenmiljön behöver genomföras samordnat för att effektivt kunna omsättas samt prioriteringar och avvägningar kunna göras. Vattendistriktet, och därmed Vattenmyndigheterna, samt havsförvaltningsområdena och havsplaneringsområdena har en indelning som inte överensstämmer med förslaget till indelning i tre (sex) nya län. Exempelvis kommer Svelands län omfatta delar av 4 vattendistrikt och 2 havsplaneringsområden. Det säger sig självt att detta blir utmanande administrativt, inte minst för att länsstyrelsen behöver samverka med 4 olika vattenmyndigheter (vattendelegationer) kring länets vattenresurser och beslut om övervakning, normsättning, åtgärdprogram och förvaltningsplaner.

Det finns behov av att starkare kunna omsätta den tvärsektoriella och naturgeografiskt styrda vatten- och havsförvaltningen än vad som kan göras inom en administrativ länsindelning. Från ett förvaltningsperspektiv behöver havsmiljöförvaltningen kopplas till vattenmiljöförvaltningen på land då det är starka kopplingar dem emellan. Flöden av föroreningar, biota, ekosystemtjänster, och material rör sig från land till hav. För att komma tillrätta med havens miljö tillstånd måste aktiviteter uppströms på land beaktas.

Miljömyndighetsutredningen förslog i sitt betänkande *Vägar till ett effektivare miljöarbete* (SOU 2015:43) att de regionala vattenmyndigheternas ansvar och beslutsmandat ska avvecklas och överföras till Havs- och vattenmyndigheten. Som främsta skäl till detta anförde utredningen vattenmyndigheternas speciella organisatoriska ställning som bedömdes skapa otydliga ansvarsförhållanden och roller. I

tillägg anförde man att en förändring enligt förslaget skulle lägga grunden för ett effektivare förvaltningsarbete och en bättre samordning mellan havs- och vattenmiljöarbetet.

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrkte förslaget i sitt yttrande över miljömyndighetsutredningens betänkande. Ett huvudsyfte med bildandet av myndigheten var behovet av att samordna och effektivisera havs- och vattenmiljöarbetet. Med ett samlat ansvar skulle myndigheten få en bättre möjlighet att samordna olika insatser och prioritera mellan olika mål inom hela vattenområdet, från sötvatten på land till haven.

Då många sektorer är berörda förutsätter detta en bra samverkan med andra nationella myndigheter, gränsstater och EU, vilket myndigheten redan har inom sitt verksamhetsområde. Härigenom blir också ansvar för att föreskriva och vägleda i arbetet med ytvatten enligt vattenförvaltningsförordningen tydligare.

Havs- och vattenmyndigheten har genom sitt uppdrag en bred kontaktyta mot länsstyrelserna och är beroende av att samverkan fungerar väl. Om myndigheten har det samlade ansvaret för havs- och vattenmiljöförvaltningen, så kan även länsstyrelsernas roll och ansvar i havs- och vattenförvaltningen tydliggöras. Samtidigt blir det lättare att integrera vattenförvaltningen i övrigt miljöarbete, vilket underlättar och effektiviserar samverkan mellan myndigheten och länsstyrelserna.

Genom att Havs- och vattenmyndigheten får ett likartat samordnande ansvar inom vattenförvaltning, havsförvaltning, havsplanering och fiskförvaltning, skapas bättre förutsättningarna för att involvera andra nationella myndigheter, länsstyrelserna och kommunerna på ett likartat sätt. Ett centraliserat ansvar och beslutsfunktioner för havs- och vattenmiljöförvaltningen ger därför bättre förutsättningar för en regional och lokal förankring.

EU:s ramdirektiv för vatten är ett nationellt åtagande. Genom att beslutsrätten överförs till Havs- och vattenmyndigheten för miljö kvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner, får Sverige ett tydligare och samlat genomförande av de krav som följer av direktivet.

Genomförandet av vattenförvaltningen innebär nationella prioriteringar och avvägningar. Detta kräver en utvecklad dialog mellan nationella myndigheter, länsstyrelserna, andra intressenter och våra grannländer. Överförandet av beslutsrätten inom vattenförvaltningen skulle ge myndigheten ett helhetsansvar för hela genomförandet: deltagande i EU samordning, genomförande av nationell reglering och vägledning, beslut om miljö kvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner och rapportering till EU. Det stärker kopplingen till havsmiljöförvaltningen och havsplaneringen som myndigheten ansvarar för.

Genom att Havs- och vattenmyndigheten får ett helhetsansvar för hela genomförandet av havs- och vattenförvaltningen skapas förutsättningar för ett mer samordnat åtgärdsarbete. Till stöd för åtgärdsarbetet disponerar myndigheten ett särskilt åtgärdsanslag. Anslaget är viktigt för åtgärdsarbetet och skapar en plattform för samverkan med centrala och regionala myndigheter. Genom att få helhetsansvar ökar anslagets betydelse för genomförande av de samlade åtgärdsprogrammen för hav och vatten. Förutsättningar för nationellt gemensamma prioriteringar ökar för åtgärds genomförande och kan anpassas till landets olika behov av insatser.

Havs- och vattenmyndigheten anser att vid den nya länsindelningen bör de regionala vattenmyndigheternas ansvar och beslutsmandat avvecklas och överföras till Havs- och vattenmyndigheten. Därmed minskar konflikten med ansvarsfördelningen mellan länsgränser och vattendistriktsgrenser samt ger förstärkt samordning av beslutsfunktionerna för havs- och vattenförvaltningen. Den praktiska verksamheten inom vattenförvaltningen kan fortsatt utföras av samtliga länsstyrelser. Alternativt överläts till Havs- och vattenmyndigheten att utveckla organisationsformerna för havs- och vattenförvaltningen i samverkan med länsstyrelserna.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Jakob Granit efter föredragning av verksamhetsutvecklaren Lennart Sorby. I den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningscheferna Björn Sjöberg, Anna Jöborn, Johan Löwenadler Davidsson och Ingemar Berglund deltagit.

Jakob Granit

Lennart Sorby